

Kerkdienst Janskerk 15 oktober 2017

Thema: God uitdagen

Lezing: Job 23

Voorganger: Harry Pals

Overweging

God geeft Job antwoord (vrij naar de vertaling van rabbijn J. Soetendorp en de Naardense Bijbel)

“Toen antwoordde de Eeuwige Job uit de storm en zei:
Wil jij nog doorgaan met de terechtwijzing van de Machtige?
Wil jij die God aanvecht nu antwoord geven?!
Kom op, we gaan het gevecht aan,
ik stel vragen en dan mag jij mij alles laten weten! :
Waar was jij toen ik de zee mijn wet oplegde,
toen ik een grendel en dubbele deuren plaatste
en toen ik zei: tot hiertoe mag je komen, maar verder niet...?
Wil jij werkelijk het recht dat ik spreek afbreken?
Wil je mij slecht maken om zelf goed te zijn?
Heb jij soms net zo'n sterke arm als God?
Kun jij met Zijn stem donderen?
Nou, trek dan een kleed aan van hoogheid en macht,
van lichtglans en luister,
en stort de stromen van je woede uit!
Let dan op alles wat hoog is en haal het neer,
vermorzel de ploerten,
stop ze weg onder het stof,
verberg hun gezicht in het graf. - Kun jij dat net als ik?
Kun jij het chaosdier beteugelen?
Niemand durft hem aan...
Maar ik zal niet zwijgen over zijn gebluf,
over zijn machtswoorden! - Ik ga de strijd aan...”

‘Wie zijn wij voor uw aangezicht?’ vroegen we zingend. Dat is de aloude vraag van Job. De vraag van elk mens: wie ben ik? toegespitst: wie ben ik *voor Jou*, God? Daar achter zit de oerkreet: zie mij! hoor mij! Dat is de kreet van een mens die niet meer weet wie h/zij is, omdat de levensoriëntatie onderuit is gehaald, de veiligheid verdwenen is, de dood in het leven is binnengeslopen. Laat mij er mogen zijn, laat mij er mogen zijn voor God!

Dat is wat Job ten diepste vraagt, waar hij om smeekt, als zijn leven overhoop gehaald is, als niets meer klopt. Dan heeft hij niet genoeg aan de standaard antwoorden van zijn vrienden, het bekende systeem van schuld en straf, van de lijdelijke aanvaarding. Job wil merken dat hij er nog mag zijn, dat hij er nog toe doet, juist als mens voor God, als Gods schepsel. Honderdmaal beter de klacht dan het vlakke wegredeneren. En duizendmaal beter de klacht dan de onverschilligheid voor leed.

En is Gods antwoord nu genoeg voor hem, genoegdoening? Job mag het zeggen straks. Daarop vooruitlopend: als voorbereidingsgroep vonden wij het moeilijk om dat goddelijke antwoord bevredigend te vinden, ook na lezing van het hele antwoord en het hele boek Job. Dat antwoord klinkt zomaar als overdonderend lawaai vanuit de hemel, waarmee Job en zijn vragen worden weggemaaid: wat denk je wel, klein mensje? Je was er toch niet bij toen ik de wereld schiep? Jij kunt toch niet wat Ik kan? Het lijkt erop dat Job de mond wordt gesnoerd, zijn felle aanklacht en protest onderuit gehaald. Maakt God zich groot ten koste van Job?

Of zou het zo kunnen zijn (dat probeerden we er doorheen te horen) , dat Job wordt aangespoord op te houden met zijn aanklacht tegen de Eeuwige, om Die te erkennen in Diens strijd tegen de chaasmachten - de zee, de woeste dieren - en om bondgenoot van die God te worden?

Dan wordt God in plaats van een almachtige Albeslisser en een hemelse Tiran een strijdende Bevrijder-God, die a.h.w. tegen mensen zegt: kijk eens wat er allemaal komt kijken bij de schepping en het leven, het is een giga klus om dat alles goed gaande te houden, en niet alles gaat zomaar goed, er is chaos, ik weet het, maar ik werk er hard aan, ik doe mijn best, godsgruwelijk mijn best, om deze schepping van me een beetje te laten lijken op het paradijs dat ik bedoelde - maar het lukt me nog niet altijd om alles in goede banen te leiden; maar i.p.v. mij dat te verwijten, mensje, zou je er beter aan doen me hierbij te helpen..., doen wat je kunt, wat *jij* kunt... Dan wordt Gods antwoord een vraag aan ons: mens, waar ben je? wat doe je? doe je mee?

En daarom is deze God misschien wel blij met Jobs enorme worsteling - blij dat in de felle aanklacht van Job ook zomaar ineens even het verlangen en de hoop en het uitzicht doorklinkt - is jullie dat opgevallen? -, dat er iemand op zijn hand is in de hemel, een (wat Job noemt) Getuige, Verdediger. Dat er *in* God liefde voor mensen is, dat die tedere macht zich *zal* tonen, *zal* blijken, door alle sluiers en raadsels heen... Het is tastend en zoekend gestameld - zou God zich daardoor erkend kunnen voelen in zijn zoektocht naar de bevrijding van mensen?

Job zoekt verbondenheid in zijn lijden - en de Eeuwige geeft hem die in de uitnodiging om mee te doen in Gods lijden en strijd. En om dan ook God als mee-lijdende bondgenoot te ervaren, ook in het eigen persoonlijke leed - en om dan al te grote vragen te laten varen...

Zou het zo zijn? Job mag het zeggen:

Job tenslotte (verwoording Kees van der Zwaard)

“Ik ben te nietig om van iets te weten.
Hoe zou ik ooit uitsluitel kunnen geven?
Zoveel geheimen zijn aan mij voorbijgegaan.
God bleef groter, onbekender ook.
Maar Hij heeft kunnen hebben, dat ik ben,
dat ik overbleef met mijn stem.
Wat ik te zeggen had, heb ik gezegd,
dat is niet afgebroken.
Werd ik opgevangen in de leegte,
in de lucht?
Ik weet niet meer,
dan dat mijn klacht de ruimte kreeg.
Nu ben ik uitgesproken.
De rest heb ik van horen zeggen zien.”